

Sygn. akt I NSNc 117/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 stycznia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ewa Stefańska (przewodniczący)

SSN Paweł Księżak (sprawozdawca)

Kazimierz Tomaszek (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa syndyka masy upadłości Spółdzielczej Kasy
Oszczędnościowo-Kredytowej w W. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W.
przeciwko M. G.

o zapłatę

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 20 stycznia 2021 r.

skargi nadzwyczajnej Prokuratora Generalnego

od nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym, wydanego
przez Sąd Rejonowy w L. 4 lipca 2018 r.

sygn. akt VI Nc-e (...)

oddala skargę nadzwyczajną.

UZASADNIENIE

Powód syndyk masy upadłości Spółdzielczej Kasy
Oszczędnościowo-Kredytowej w W. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W.
(dalej także: SKOK w W.) wniósł w elektronicznym postępowaniu upominawczym

pozew, domagając się od M. G. zapłaty kwoty 4.980 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 13 grudnia 2016 r. do dnia zapłaty, a także zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając żądanie pozwu wskazano, że pozwany był członkiem SKOK w W., który wniósł i opłacił dobrowolne nadobowiązkowe udziały, zewidencjonowane wraz z udziałem obowiązkowym na rachunku bankowym funduszu udziałowego SKOK w W.. Łączna kwota wpłaconych przez pozwanego udziałów obowiązkowych i nadobowiązkowych stanowiła równowartość kwoty dochodzonej pozwem, tj. 4.980 zł.

Na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w W. z 5 lutego 2015 r., X GU (...), ogłoszono upadłość SKOK w W. z możliwością zawarcia układu, by następnie, postanowieniem Sądu Rejonowego w W. z 19 marca 2015 r., X GUp (...), zmienić opcję prowadzenia postępowania upadłościowego z postępowania z możliwością zawarcia układu na postępowanie obejmujące likwidację majątku upadłego.

Następnie powód wskazał, że w 2014 r. SKOK w W. odnotował stratę bilansową w wysokości 2.469.289.473,26 zł i dlatego decyzją z 17 marca 2015 r. zarządca masy upadłości, działając w oparciu o przepis art. 26 ust. 2 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych oraz § 59 ust. 1 Statutu SKOK w W. zaliczył w całości środki zgromadzone w ramach funduszu zasobowego i funduszu udziałowego oraz wszelkie udziały wpłacone przez członków SKOK w W. na pokrycie powstałej straty bilansowej. Na skutek dokonanego zaliczenia wysokość straty bilansowej uległa zmniejszeniu do kwoty 2.264.215.497,98 zł.

Z uwagi na okoliczność, że strata bilansowa nie została w całości pokryta z funduszu zasobowego i funduszu udziałowego, decyzją nr (...) z 28 października 2016 r., syndyk masy upadłości, działając na podstawie § 59 ust. 5 Statutu SKOK w W. w zw. z art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych stwierdził, że członkowie SKOK w W. ponoszą odpowiedzialność za jej stratę bilansową do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów obowiązkowych i nadobowiązkowych, ograniczając tę odpowiedzialność w ten sposób, że każdy członek SKOK w W. został zobowiązany do dopłaty 100% wartości wpłaconych

udziałów. Wobec powyższego syndyk wezwał pozwanego do zapłaty kwoty stanowiącej równowartość wpłaconych przez niego udziałów, czego jednak pozwany nie uczynił.

Nakazem zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym, wydanym 4 lipca 2018 r. w sprawie VI Nc-e (...), Sąd Rejonowy w L. nakazał pozwanemu M. G. w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia nakazu zapłacić powodowi syndykowi masy upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w W. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W. kwotę 4.980 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 13 grudnia 2016 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 663,39 zł tytułem zwrotu kosztów procesu albo w tym terminie wnieść sprzeciw.

Sąd Rejonowy uznał, że należało przychylić się do stanowiska powoda, iż pozwany, składając podpisaną deklarację członkowską stał się członkiem SKOK w W., godząc się na to, że z mocy ustawy uczestniczy w pokrywaniu poniesionej przez spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową straty. W ocenie Sądu Rejonowego słusznie też strona powodowa wskazała, że zgodnie z art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych odpowiedzialność członków kasy za straty powstałe w kasie może zostać podwyższona w statucie kasy do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów. Taka możliwość została przewidziana w § 59 ust. 5 Statutu SKOK w W., który stanowił, że odpowiedzialność członków SKOK w W. za straty powstałe w Kasie jest równa podwójnej wysokości wpłaconych udziałów.

Powyższe doprowadziło do wydania przez powoda 28 października 2016 r. decyzji nr (...), stwierdzającej, że członkowie SKOK w W. ponoszą odpowiedzialność za stratę bilansową Kasy do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów, czyli każdy członek Kasy zobowiązany jest do dopłaty 100% wartości posiadanych i wpłaconych udziałów. Sąd Rejonowy uznał za potwierdzenie uprawnienia syndyka SKOK w W. do ustalenia odpowiedzialności członków Kasy za powstałą stratę bilansową przede wszystkim stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 23 marca 2012 r., sygn. akt II PK 169/11, w którym Sąd Najwyższy stwierdził, że „uprawnienie syndyka do zarządzania mieniem upadłego oraz odjęcie tego uprawnienia upadłemu (spółce) jest wystarczającą przesłanką do

uznania, że dotychczasowe kompetencje wszystkich organów spółki, mimo ich dalszego istnienia, przechodzą na syndyka”.

Mając na uwadze, że roszczenie powoda było zasadne, a przytoczone okoliczności nie budziły wątpliwości, Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo w całości.

Skargę nadzwyczajną od nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w L. z 4 lipca 2018 r. wniósł, na podstawie art. 89 § 1 w zw. z art. 115 § 1 i 1a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, powołując się na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, Prokurator Generalny – zaskarżając go w całości.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 i 2 ustawy o Sądzie Najwyższym Prokurator Generalny zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu:

I. naruszenie zasad, wolności i praw człowieka i obywatela określonych w art. 2, art. 32 ust. 1 i art. 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej – zasady demokratycznego państwa prawa, zasady zaufania obywateli do prawa, zasady równości wobec prawa oraz zasady ochrony konsumentów – polegające na niewłaściwym i sprzecznym z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej zastosowaniu norm prawa materialnego, tj. art. 38 § 3 pkt 4 ustawy – Prawo spółdzielcze w zw. z art. 2 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, oraz przyjęciu niedopuszczalnej rozszerzającej wykładni przepisu art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, co doprowadziło do pozbawienia pozwanego należnej mu jako konsumentowi ochrony i uwzględnienia nieprzewidzianego w ustawie żądania powoda;

II. naruszenie w sposób rażący:

1) prawa procesowego – art. 505³³ § 1 k.p.c. w zw. z art. 499 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 505²⁸ k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i wydanie nakazu zapłaty w sytuacji, gdy twierdzenia faktyczne zawarte w pozwie w świetle przepisów prawa materialnego oraz postanowień Statutu SKOK w W. nie uzasadniały dochodzonego roszczenia, które było oczywiście bezzasadne, co winno skutkować przekazaniem sprawy do sądu według właściwości ogólnej;

2) prawa materialnego – art. 38 § 1 pkt 4 ustawy – Prawo spółdzielcze w zw. z art. 2 oraz art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych w zw. z § 59 ust. 5 Statutu SKOK w W. poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, skutkujące uwzględnieniem dochodzonego przez powoda roszczenia i wydaniem nakazu zapłaty, w sytuacji gdy prawidłowa interpretacja powołanych przepisów i ich poprawne zastosowanie prowadzi do wniosku, że po ogłoszeniu upadłości syndykowi masy upadłości SKOK w W. nie przysługiwało roszczenie wobec jej członków o pokrycie straty bilansowej Kasy w podwójnej wysokości wpłaconych wkładów wyłącznie w oparciu o § 59 ust. 5 Statutu SKOK w W. i wydaną na jego podstawie w zw. z art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych decyzję nr (...) z 28 października 2016 r. bez uprzedniego podjęcia (przed ogłoszeniem upadłości), w terminie określonym w art. 39 § 1 ustawy – Prawo spółdzielcze, zastrzeżonej do wyłącznej kompetencji walnego zebrania przedstawicieli uchwały w przedmiocie sposobu pokrycia w ten sposób straty bilansowej, której nie może zastąpić decyzja syndyka wydana w oparciu o stosowne postanowienie statutu i art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, który reguluje zasady pokrycia strat Kasy wynikające z prowadzenia jej normalnej działalności, w celu zapewnienia jej stabilności finansowej, i nie ma zastosowania do pokrywania strat po ogłoszeniu upadłości Kasy w celu zaspokojenia wierzycieli upadłego w postępowaniu upadłościowym.

Wobec powyższego Prokurator Generalny, na podstawie art. 91 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym, wniósł o uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w W. z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, w tym postępowania ze skargi nadzwyczajnej.

W odpowiedzi na skargę nadzwyczajną syndyk masy upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w W. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W. wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 1 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t. j. Dz. U. z 2019 r., poz. 825; dalej: u.SN) Sąd Najwyższy jest organem władzy sądowniczej powołanym do sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez kontrolę nadzwyczajną prawomocnych orzeczeń sądowych w celu zapewnienia ich zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej przez rozpoznawanie skarg nadzwyczajnych.

Zgodnie z art. 89 § 1 u.SN jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojskowego kończącego postępowanie w sprawie może być wniesiona skarga nadzwyczajna, o ile:

- 1) orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji lub
 - 2) orzeczenie w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub
 - 3) zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego
- a orzeczenie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Stosownie do art. 89 § 2 u.SN skargę nadzwyczajną może wnieść Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz, w zakresie swojej właściwości, Prezes Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Pacjenta, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego, Rzecznik Finansowy, Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców i Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Wedle art. 89 § 3 u.SN skargę nadzwyczajną wnosi się w terminie 5 lat od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna – w terminie roku od dnia ich rozpoznania. Niedopuszczalne jest uwzględnienie skargi nadzwyczajnej na niekorzyść oskarżonego wniesionej po upływie roku od dnia uprawomocnienia się orzeczenia,

a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna – po upływie 6 miesięcy od dnia jej rozpoznania.

Nie ulega wątpliwości, że skarżący – Prokurator Generalny – jest legitymowany do wniesienia skargi nadzwyczajnej w przedmiotowej sprawie zgodnie z art. 89 § 2 u.SN. Podobnie, brak jest wątpliwości co do tego, że zaskarżony nakaz zapłaty, wydany w elektronicznym postępowaniu upominawczym przez Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w L. 4 lipca 2018 r., jest prawomocny, a przymiot prawomocności uzyskał po wejściu w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, tj. po 3 kwietnia 2018 r., i nie może zostać wzruszony w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia; a także, że zachowany został przewidziany w art. 89 § 3 u.SN termin do wniesienia skargi nadzwyczajnej.

Jak wynika z treści art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania. Przepis ten, z mocy art. 95 pkt 1 u.SN, stosuje się w postępowaniu w sprawie skargi nadzwyczajnej.

Jednocześnie, w przedmiotowej sprawie nie zachodzą ograniczenia, o których mowa w art. 90 u.SN.

Zgodnie z treścią art. 91 § 1 zd. 2 u.SN Sąd Najwyższy oddala skargę nadzwyczajną, jeżeli stwierdzi brak podstawy do uchylenia zaskarżonego orzeczenia.

Jak wynika z treści rozpoznawanej skargi nadzwyczajnej podstawy do uchylenia zaskarżonego nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w L. z 4 lipca 2018 r. Prokurator Generalny upatruje przede wszystkim w rażącym naruszeniu prawa: procesowego – twierdząc, że brak było przesłanek uzasadniających wydanie nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym, gdyż roszczenie powoda według treści pozwu było oczywiście bezzasadne (art. 499 § 1 pkt 1 k.p.c.); oraz materialnego – utrzymując, że syndyk masy upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w W. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W. nie był władny ustalić, w drodze decyzji, iż członkowie SKOK w W. ponoszą odpowiedzialność za stratę bilansową Kasy do podwójnej wysokości wpłaconych

udziałów, a co za tym idzie, że każdy członek Kasy zobowiązany jest do dopłaty 100% wartości posiadanych i wpłaconych udziałów.

Z zestawienia tak sformułowanych zarzutów wynika, że stwierdzenie bezzasadności zarzutu rażącego naruszenia prawa materialnego – a zatem uznanie, że roszczenie powoda było zasadne – pociąga za sobą automatycznie konieczność stwierdzenia bezzasadności także zarzutu rażącego naruszenia prawa procesowego, z uwagi na brak podstaw do uznania w takiej sytuacji, że roszczenie powoda według treści pozwu było oczywiście bezzasadne.

Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do stwierdzenia, że zaskarżony nakaz zapłaty w sposób rażąco narusza prawo – w szczególności brak jest podstaw do uznania, że doszło do rażącego naruszenia norm prawa materialnego, tj. art. 38 § 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (t. j. Dz. U. 2020, poz. 275) w zw. z art. 2 oraz art. 26 ust. 3 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (t.j. Dz.U. 2020, poz. 1643) w zw. z § 59 ust. 5 Statutu Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w W., poprzez przyjęcie w zaskarżonym nakazie zapłaty, iż syndykowi masy upadłości spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej przysługuje wobec członków kasy roszczenie o pokrycie straty bilansowej w oparciu o postanowienia statutu, wprowadzające podwyższoną odpowiedzialność członków za straty powstałe w kasie do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów, w sytuacji, w której walne zebranie przedstawicieli nie podjęło uchwały o pokryciu tej straty.

Formułując powyższy zarzut Prokurator Generalny odwołał się do treści uchwały Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2019 r., III CZP 42/19, gdzie Sąd Najwyższy przyjął, że „[s]yndykowi masy upadłości spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej nie przysługuje roszczenie wobec członków kasy o pokrycie straty bilansowej kasy w oparciu o postanowienia statutu przyjęte na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 2386 z późn. zm.), wprowadzające podwyższoną odpowiedzialność członków za straty powstałe w kasie do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów, jeżeli przed ogłoszeniem upadłości kasy walne zgromadzenie (zebranie przedstawicieli) nie podjęło uchwały o pokryciu w ten sposób straty (art. 38 § 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 września 1982 r.

– Prawo spółdzielcze, t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1285 z późn. zm.)”. Prokurator Generalny wskazał, że dokonana przez Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w L. interpretacja art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych – gdzie Sąd Rejonowy przyjął, że syndyk masy upadłości spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej jest uprawniony do podjęcia, po ogłoszeniu upadłości kasy, na podstawie jej statutu, decyzji o pokryciu powstałej straty bilansowej przez członków kasy, bez uprzedniej uchwały walnego zebrania przedstawicieli o pokryciu tej straty – jest nie do pogodzenia z wykładnią przedstawioną w powołanej uchwale Sądu Najwyższego, a także z zasadami wyrażonymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W tym miejscu należy podkreślić po pierwsze, że zgodnie z art. 390 § 2 k.p.c. uchwała Sądu Najwyższego rozstrzygająca zagadnienie prawne wiąże w danej sprawie. Oznacza to, że uchwałą Sądu Najwyższego rozstrzygającą zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości związane są wyłącznie sądy rozpoznające sprawę, w której przedstawiono Sądowi Najwyższemu to konkretne zagadnienie, nie wiąże ona natomiast w innej sprawie, nawet jeśli przedmiotem innego powództwa jest to samo roszczenie oparte na tej samej podstawie faktycznej i prawnej (por. uchwała Sądu Najwyższego z 10 maja 2007 r., III CZP 33/07). Jakkolwiek zatem uchwały Sądu Najwyższego rozstrzygające zagadnienia prawne mogą stanowić w innych sprawach pomoc przy dokonywaniu wykładni prawa (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 12 września 1990 r.; I PRN 42/90; z 5 września 1996 r., II URN 20/96; postanowienie Sądu Najwyższego z 19 października 1995 r., I PZP 29/95), to jednak nie przesądzają o braku możliwości dokonania interpretacji przepisów w sposób odmienny niż tam zaprezentowany.

Po drugie zważyć należy, że przepisy prawa materialnego, których rażące naruszenie zarzuca Prokurator Generalny, budziły poważne wątpliwości interpretacyjne w doktrynie i wywoływały rozbieżność w orzecznictwie – na tym tle wykształcił się także pogląd odmienny od przyjętego przez Sąd Najwyższy w uchwale z 12 grudnia 2019 r., III CZP 42/19. Owo odmienne stanowisko zostało przywołane w uzasadnieniu zaskarżonego nakazu zapłaty, gdzie wprost odwołano się nie tylko do wypowiedzi przedstawicieli doktryny, ale także do treści wyroku Sądu Najwyższego z 23 marca 2012 r., II PK 169/11, zgodnie z którym

„[u]prawnienie syndyka do zarządzania mieniem upadłego oraz odjęcie tego uprawnienia upadłemu (spółce) jest wystarczającą przesłanką do uznania, że dotychczasowe kompetencje wszystkich organów spółki, mimo ich dalszego istnienia, przechodzą na syndyka.”. Również szereg załączonych do odpowiedzi na skargę nadzwyczajną orzeczeń świadczy o tym, że pogląd, do którego przychylił się Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w L. wydając zaskarżony nakaz zapłaty nie był odosobniony, ale znajdował aprobatę w judykaturze sądów powszechnych. I tak Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej w wyroku z 4 czerwca 2019 r., II Ca 369/19, stwierdził, że od chwili ogłoszenia upadłości SKOK w W. walne zgromadzenie nie miało prawa do podjęcia uchwały o pokryciu straty, a uprawnienie w tym zakresie zostało przejęte przez syndyka. Podobnie Sąd Okręgowy w Łomży w wyroku z 28 lutego 2019 r., I Ca 42/19, uznał, że jeżeli członkowie SKOK odpowiadają za straty kasy w podwójnej wysokości wpłaconych przez siebie udziałów, to zobligowani są na żądanie syndyka uiścić równowartość wpłaconych przez siebie udziałów, mimo że – do dnia ogłoszenia upadłości – prawo żądania zapłaty z tego tytułu było zastrzeżone do kompetencji walnego zgromadzenia. Tożsame stanowisko przyjął także Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w wyrokach z 6 czerwca 2019 r., II Ca 206/19, oraz z 13 czerwca 2019 r., II Ca 270/19.

Po trzecie, należy zwrócić uwagę, że zaskarżony nakaz zapłaty zapadł przed podjęciem przez Sąd Najwyższy uchwały z 12 grudnia 2019 r., III CZP 42/19 – Sąd Rejonowy w L., podejmując przedmiotowe orzeczenie, nie mógł zatem posłużyć się, choćby pomocniczo, treścią wskazywanej uchwały przy dokonywaniu wykładni przepisu art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych.

Mając na uwadze całokształt przedstawionych powyżej okoliczności nie można uznać, że sama tylko odmienność pomiędzy stanowiskiem przyjętym za podstawę zaskarżonego nakazu zapłaty a stanowiskiem wyrażonym w uchwale Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2019 r., III CZP 42/19, świadczy o rażącym naruszeniu art. 38 § 1 pkt 4 ustawy – Prawo spółdzielcze w zw. z art. 2 oraz art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych w zw. z § 59 ust. 5 Statutu Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w W.. Przyjęcie przez sąd *meriti* jednego z kilku możliwych rezultatów wykładni danej normy nie

stanowi naruszenia prawa – skoro bowiem dany przepis może być wielorako interpretowany, przypisanie mu danego, mieszczącego się w graniach tej interpretacji znaczenia nie oznacza jego błędnej wykładni, ale właśnie obranie jednej z możliwych jego wykładni; tym bardziej nie może być w takim przypadku mowy o rażącym naruszeniu prawa.

Wobec braku podstaw do stwierdzenia, że doszło do naruszenia prawa materialnego – a tym bardziej, że naruszenie to miało charakter rażący – brak było również podstaw do stwierdzenia naruszenia prawa procesowego.

Zgodnie z art. 499 § 1 pkt 1 k.p.c. – w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania zaskarżonego nakazu zapłaty – nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli według treści pozwu roszczenie jest oczywiście bezzasadne. Przepis ten, z mocy art. 505²⁸ k.p.c., stosuje się w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Stosownie do art. 505³³ § 1 k.p.c. w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty sąd przekazuje sprawę do sądu według właściwości ogólnej.

Mając na uwadze, że w analizowanej sprawie brak było podstaw do stwierdzenia przesłanki negatywnej do wydania nakazu zapłaty, o której mowa w art. 499 § 1 pkt 1 k.p.c. – roszczenie powoda miało bowiem oparcie w przepisach prawa, których wykładnia pozwalała na zasądzenie zgodnie z żądaniem wniesionego przeciwko M. G. pozwu – stwierdzić należy, że także sformułowany w skardze nadzwyczajnej zarzut rażącego naruszenia prawa procesowego, tj. art. 505³³ § 1 k.p.c. w zw. z art. 499 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 505²⁸ k.p.c., okazał się bezzasadny.

Podobnie, Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do stwierdzenia, tak jak domagał się tego Prokurator Generalny, że zaskarżone orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W tym zakresie Prokurator Generalny wskazał, że nie ma dostatecznych racji do wyprowadzenia z nieprecyzyjnej regulacji art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych wniosków sprzecznych z zasadą zaufania obywateli do stanowionego prawa i różnicowania sytuacji prawnej kas upadłych i nieupadłych, zaś władze publiczne nie mogą zrzec się odpowiedzialności za ewentualne naruszanie praw podmiotów prawa prywatnego

(członków kas będących zarazem ich klientami), które są konsekwencją niezgodnych z prawem bądź niegospodarnych działań kas, zwłaszcza w sytuacji, gdy doszło do nadużyć w prowadzonej przez nie działalności kredytowo-depozytowej. W istocie zatem podnoszony zarzut naruszenia zasad lub wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej sprowadza się do kwestionowania – po raz kolejny – przyjętej w sprawie wykładni prawa materialnego jako nierealizującej nakazu wykładni prokonstytucyjnej, a więc obowiązku wykorzystania takiej techniki wykładni, która pozwala wydobyć z przepisu treści dające się pogodzić z normami, zasadami lub wartościami, których poszanowania wymaga Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej. Art. 8 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, że przepisy Konstytucji stosuje się bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej. Z treści powołanej normy wynikają nie tylko zasada nadrzędności Konstytucji (ust. 1) i zasada bezpośredniego jej stosowania (ust. 2), ale także nakaz stosowania wykładni prawa w sposób zgodny z Konstytucją oraz wykładni prokonstytucyjnej aktów normatywnych niższej rangi.

Powyższe oznacza, że naruszenie zasad lub wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji – sformułowane w art. 89 § 1 pkt 1 u.SN jako podstawa skargi nadzwyczajnej – może nastąpić, gdy sąd w danej sprawie nie posłużył się wykładnią prokonstytucyjną. Właśnie do nakazu wykładni prokonstytucyjnej odwołał się Sąd Najwyższy w uchwale z 12 grudnia 2019 r., III CZP 42/19, uzasadniając stanowisko, zgodnie z którym syndykowi masy upadłości spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej nie przysługuje roszczenie wobec członków kasy o pokrycie straty bilansowej w oparciu o postanowienia statutu, wprowadzające podwyższoną odpowiedzialność członków kasy za powstałą stratę do podwójnej wysokości zgłoszonych udziałów, gdy przed ogłoszeniem upadłości kasy walne zebranie przedstawicieli nie podjęło uchwały o pokryciu w ten sposób straty. W uzasadnieniu uchwały wskazano, że odmienne rozwiązanie różnicowałoby sytuację członków spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych w upadłości i nie poddanych procedurze upadłościowej, skoro jedni z

nich mieliby możliwość zaskarżenia uchwały walnego zebrania przedstawicieli do sądu, kwestionując zasadność zwiększenia swojej partycypacji w stratach kasy, a drudzy zostaliby pozbawieni takiej możliwości. Okoliczność ta skłoniła Sąd Najwyższy do przyjęcia, że syndyk nie posiada kompetencji do zastąpienia swoją decyzją uchwały walnego zebrania przedstawicieli w sprawie sposobu pokrycia straty i wykreowania roszczenia o wypłatę należności w wymiarze podwójnej wartości udziałów.

Wskazana argumentacja nawiązująca do zasad konstytucyjnych nie została uwzględniona przez referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym w L..

Okoliczność ta nie przesądza jednak w ocenie Sądu Najwyższego o naruszeniu zasad lub wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji, uzasadniającym uwzględnienie rozpoznawanej skargi nadzwyczajnej. Zważyć bowiem należy, że przyjęcie takiego stanowiska mogłoby prowadzić do wniosku, iż każde orzeczenie, wydane w analogicznych okolicznościach, które odbiega w wykładni prawa materialnego od koncepcji przedstawionej w uchwale Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2019 r., III CZP 42/19, narusza zasady określone w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w rozumieniu art. 89 § 1 pkt 1 u.SN. Jak wskazywano zaś już powyżej, uchwała Sądu Najwyższego rozstrzygająca zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości wiąże jedynie w sprawie, w której została podjęta, i nie stanowi źródła wiążącej wykładni norm we wszystkich analogicznych sprawach. Jednocześnie podkreślić należy, że w efekcie uznania omawianego zarzutu za uzasadniony skarga nadzwyczajna – jako instrument prawny – mogłaby posłużyć w sprawach innych członków spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych do wzruszenia orzeczeń, w których dokonano wykładni odmiennej niż to miało miejsce w powołanej uchwale Sądu Najwyższego, i to niezależnie od daty ich wydania. To z kolei stałoby w opozycji do konstytucyjnej zasady stabilności orzeczeń sądowych, która zapewnia pewność i bezpieczeństwo prawne i od której odstępstwa są dopuszczalne jedynie w sytuacjach wyjątkowych, gdy prawomocne orzeczenie dotknięte jest szczególnie poważnymi wadami. Pozwoliłoby to na wzruszanie, na szeroką skalę, w drodze skargi nadzwyczajnej (która to instytucja z założenia ma charakter wyjątkowy) prawomocnych orzeczeń, analogicznych do zaskarżonego nakazu zapłaty, w których także powołano się na

adekwatne normy prawne, dokonując jednak ich wykładni w sposób odmienny niż to uczynił Sąd Najwyższy w uchwale z 12 grudnia 2019 r., III CZP 42/19 – i to z pominięciem okoliczności, że orzeczenia te zostały wydane przed podjęciem powołanej uchwały przez Sąd Najwyższy, a zatem, iż sądy, od których owe orzeczenia pochodzą, nie miały możliwości skorzystać z zaprezentowanego tam stanowiska przy dokonywaniu wykładni przepisu art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych.

Niezależnie od powyższego należy zwrócić uwagę na fakt, że pozwany M. G. – na którego korzyść została wniesiona skarga nadzwyczajna – został skazany, w związku z doprowadzeniem w 2014 r. SKOK w W. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem o znacznej wartości, w kwocie 990.000 zł, prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w G. z 26 marca 2018 r., II K (...). Okoliczność ta nie została odnotowana w skardze nadzwyczajnej. Prokurator Generalny w treści skargi podkreślił natomiast, że „[b]ezsprzecznie strata bilansowa Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w W. za 2014 r., a w konsekwencji ogłoszenie jej upadłości likwidacyjnej, powstała na skutek prowadzonej na szkodę Kasy działalności przestępczej i w tym zakresie organy ścigania prowadzą stosowne postępowanie karne. Nie może znajdować zatem akceptacji w demokratycznym państwie prawa sytuacja, iż odpowiedzialność finansowa za czyny przestępcze innych osób zostanie *de facto* w wyniku uznania zasadności roszczenia zgłoszonego w niniejszej sprawie, przeniesiona na członków Kasy, którzy w usprawiedliwionym i uzasadnionym zaufaniu zakładali, że Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa w W., dopuszczona do prowadzonej działalności, spełnia ustawowe wymogi.”. Z tym stwierdzeniem Prokuratora Generalnego nie sposób się nie zgodzić zważywszy, że zgodnie z art. 89 § 1 u.SN zasadniczym celem skargi nadzwyczajnej, a jednocześnie jej podstawowym warunkiem, jest zapewnienie zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

Skoro zatem tego rodzaju działalność przestępcza na szkodę Kasy – skutkująca powstaniem w jej majątku szkody o znacznej wartości, w kwocie 990.000 zł – była prowadzona przez samego pozwanego M. G., uwzględnienie rozpoznawanej skargi nadzwyczajnej jest niemożliwe także z uwagi na brak

podstaw do uznania, że jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Nie do pogodzenia z tą nadrzędną z punktu widzenia dopuszczalności i zasadności skargi nadzwyczajnej zasadą jest bowiem sytuacja, w której ochrona w postępowaniu skargowym miałaby zostać udzielona na rzecz osoby, która dopuszczając się przestępstwa naruszyła zasady współżycia społecznego – co, jak wynika z powyższych uwag, dostrzega także sam Prokurator Generalny.

Mając na uwadze całokształt przedstawionych powyżej okoliczności, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 91 § 1 zd. 2 u.SN, orzekł jak w sentencji wyroku.